

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ

*(для студентів денної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
напрямку підготовки 6.030601 – Менеджмент)*

ХАРКІВ – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2015

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни "Фінанси, гроші та кредит" (для студентів денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напряму підготовки 6.030601 – Менеджмент») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Н. Є. Лелюк. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – 36 с.

Укладач: Н. Є. Лелюк

Рецензент: к.е.н, доц. Л. О. Кизилова

Рекомендовано кафедрою обліку і аудиту, протокол № 1 від 01.09. 2014 р.

І МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Формування майбутніх фахівців з менеджменту передбачає вивчення фундаментальних економічних дисциплін, засвоєння базових економічних понять і категорій, їх взаємозв'язків і взаємозалежності, впливу на суспільство, окремі підприємства та громадян.

Мета курсу — формування у майбутніх фахівців з менеджменту сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства.

Основними **завданнями** дисципліни є з'ясування:

- сутності грошей, їх появи та еволюції в умовах розвитку ринку;
- закономірностей грошового та кредитного обігу в умовах ринкового господарства;
- принципів і форм організації сучасної грошово-кредитної системи;
- особливостей вітчизняної та зарубіжних ринкових моделей грошей і кредиту,
- характеристики ринку позичкових капіталів, грошового обігу, банків та банківської діяльності;
- функціонування спеціалізованих небанківських інститутів;
- організації міжнародних грошово-кредитних відносин;
- сутності методів, принципів та інструментів грошово-кредитної політики закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання і населення;
- шляхів використання закономірностей у сфері фінансових відносин у практиці фінансової роботи;
- роль фінансів у забезпеченні економічного зростання суб'єктів ринкових відносин;
- тенденції розвитку національного та міжнародного фінансового ринку тощо.

знати:

- сутності та функцій таких категорій, як «гроші», «кредит», зміст основних теорій грошей, поняття грошового обігу грошових потоків, грошового ринку та грошових систем, основ кредитних, розрахункових і валютних відносин;
- процес формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави, підприємств різних форм власності;
- основні напрямки зміцнення фінансів та фінансової системи;
- заходи щодо подолання інфляції, бюджетного дефіциту.

вміти:

- вільно орієнтуватися в теоретичних і практичних проблемах, фінансової системи;
- аналізувати поточну ситуацію на вітчизняному та зарубіжному фінансовому ринку;
- прогнозувати майбутній розвиток фінансових відносин;
- обирати оптимальні шляхи вирішення конкретних виробничих завдань фінансового характеру тощо.

мати компетентності:

- визначати особливості, тенденції і закономірності розвитку грошей і кредиту у сучасній економіці;
- оцінювати стан і проблеми фінансової системи;
- оцінювати поточну ситуацію та визначати основні напрями розвитку фінансових відносин;
- оцінювати результати фінансової політики держави в тому числі грошово-кредитної;
- визначати принципи і форми організації сучасної грошово-кредитної системи;
- визначати оптимальні шляхи вирішення конкретних завдань фінансового характеру.

Методичні вказівки складено у відповідності з робочою програмою по даній дисципліні і вони необхідні для систематизації методичних прийомів проведення семінарських занять.

II ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1 «Гроші і кредит»

Тема 1 Сутність та функції грошей

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей.

Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Специфіка прояву суті грошей у різних економічних системах. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші і гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота, ідеальні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань як грошей. Електронні гроші.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість, зберігання грошей та процент.

Функції грошей. Поняття функції та її еволюція. Функція міри вартості, її суті, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості -товарів.

Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція.

Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання як світових грошей національних та колективних валют. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Роль грошей у системі суспільного відтворення. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність

економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку на коротко- та довгострокових, інтервалах. Роль грошей у розвитку міжнародних Інтеграційних процесів. Еволюція ролі грошей в економіці України.

Тема 2 Грошовий оборот і грошові потоки

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Сукупний грошовий оборот і оборот грошей у межах індивідуального капіталу. Основні суб'єкти грошового обороту: фірми, сімейні господарства, державні структури, фінансові посередники. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту.

Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Грошовий обіг. Фіскально-бюджетний оборот. Кредитний оборот. Фінансовий оборот.

Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот. Співвідношення між безготівковим і готівковим грошовим оборотом та подальша його тенденція. Канали надходження грошей та їх вилучення з грошового обороту.

Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Структура грошових потоків. Грошові потоки припливу та грошові потоки відпливу. Механізм балансування грошових потоків.

Грошова маса та основні форми її існування. Агрегатний метод класифікації функціональних форм грошей. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.

Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Основні шляхи та показники інтенсифікації руху грошей у сфері обігу та платежів. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий оборот: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 3 Грошовий ринок

Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суть грошового ринку. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак - попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Попит на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші. Основні мотиви (джерела) сукупного попиту на гроші: попит на гроші для трансакцій і попит на гроші як на активи. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Номінальний та реальний попит на гроші.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення пропозиції грошей. Механізм формування пропозиції грошей. Грошова база. Банківські резерви. Грошовий мультиплікатор. Роль кредитної системи у формуванні пропозиції грошей. Банкнотна та депозитна емісія.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Роль фінансового ринку у ринковій економіці. Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів. Функції фінансового ринку. Класифікація структурних складових фінансового ринку.

Тема 4 Грошові системи

Поняття грошової системи. Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Призначення та місце грошової системи в економічній системі країни.

Вплив національних та історичних традицій на зміст елементів грошової системи.

Елементи грошової системи та їх характеристика. Національно-державна обумовленість і призначення грошової системи.

Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система.

Основні типи грошових систем. їх еволюція. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм (система паралельних валют, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти). Монеметалізм (золотомонетний стандарт, золотозлитковий стандарт, золотодевізний

стандарт). Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система природного (кредитного) обігу. Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті і закриті грошові системи.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи та інструменти регулювання грошової системи.

Становлення й розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти – гривні.

Загальна характеристика грошових систем зарубіжних країн. Грошова система ЄС.

Тема 5 Інфляція та грошові реформи

Суть інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень. Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатofакторного процесу. Інфляція та дефляція.

Основні форми інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Інфляція попиту. Фіскальна інфляція. Інфляція витрат. Імпортна інфляція.

Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Політика доходів.

Соціально-економічні наслідки інфляції.

Інфляція в системі державного регулювання грошової сфери.

Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття та цілі. Стабілізація грошей як основна ціль реформи. Грошові реформи як радикальні заходи негативних соціально-економічних наслідків інфляції,

Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація.

Основні моделі грошових реформ. Грошові реформи формального типу. Грошові реформи конфіскаційного типу. Реформи паралельного (консервативного) типу.

Особливості здійснення грошових реформ в окремих країнах. Характеристика основних грошових реформ, здійснених в Україні.

Тема 6 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

Класична кількісна теорія грошей, та основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей і трудової теорії вартості.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансляційний варіант» Фішера. «Кембриджська версія» кількісної теорії. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінці ролі держави в економічному регулюванні та механізмів впливу на економіку. «Передаточний механізм» у трактовці Кейнса. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій. Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактовок ролі держави з регулювання економіки. Вклад М.Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.

Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Тема 7 Кредит у ринковій економіці

Загальні передумови формування кредитних відносин, Еволюція кредитних відносин. Методи перерозподілу коштів у процесі відтворення. Теорії кредиту. Основні положення натуралістичної теорії кредиту. Основні положення капіталотворчої теорії кредиту.

Необхідність та суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі.

Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин.

Ознаки кредиту в ринковій економіці. Позичковий капітал та кредит. Позичковий капітал як форма грошового капіталу. Основні ознаки позичкового капіталу. Ринок позичкових капіталів.

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: комерційного, споживчого, державного, міжнародного, банківського.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Принципи та методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування.

Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих видів банківського кредиту.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення, Кредитні відносини та інфляція. Процент за кредит. Суть процента, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Процентний ризик. Процент в умовах інфляції.

Специфіка становлення кредитних відносин в окремих країнах. Кредитні відносини в ЄС. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні. Проблеми реалізації позитивних функцій кредиту в сучасних умовах розвитку України.

Тема 8 Кредитні системи

Поняття кредитної системи. Об'єктивні економічні умови формування кредитної системи. Основні етапи розвитку кредитної системи, Принципи побудови кредитної системи. Роль та місце кредитної системи в сучасному економічному просторі, Кредитна система як елемент інфраструктури грошового ринку.

Основні типи кредитних систем.

Структура кредитної системи. Загальна характеристика основних структурних елементів кредитної системи.

Банківська система. Функції банківської системи. Основи організації банківської системи (принципи побудови, цілі, механізм функціонування). Емісійні банки. Неемісійні банки.

Парабанківська система. Небанківські фінансово-кредитні установи {спеціалізовані кредитно-фінансові інститути). Їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Поштово-ощадна система. Інфраструктура кредитної системи.

Стійкість кредитної системи. Поняття та значення стійкості кредитної системи. Механізм забезпечення стійкості кредитної системи.

Специфіка функціонування кредитних систем окремих країн. Кредитна система ЄС. Становлення й розвиток кредитної системи України.

Тема 9. Центральний банк та його роль в економіці

Центральний банк – орган державного грошово-кредитного регулювання економіки.

Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Особливості взаємовідносин центральних банків з виконавчою владою. Особливості функціонування СЦБ.

Функції центрального банку. Емісія готівки та організація грошового обігу. Функція банку банків. Функція банку уряду. Реалізація грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика центрального банку – суть, стратегічні цілі, проміжні й тактичні завдання, інструменти грошово-кредитного регулювання. Основні типи грошово-кредитної політики: рестрикційна та експансіоністська. Загальні методи реалізації грошово-кредитної політики. Політика облікової ставки. Операції на відкритому ринку. Політика обов'язкових резервів. Політика рефінансування. Селективні способи реалізації грошово-кредитної політики. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку. Організаційна і функціональна структура НБУ. Повноваження Правління НБУ. Основні напрями діяльності НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ. Банківський нагляд. Формування інформаційної системи. Пасивні та активні операції НБУ.

Тема 10 Комерційні банки як основна ланка кредитної системи

Суть і призначення комерційних банків у сучасному економічному просторі. Класифікація комерційних банків.

Організаційна та функціональна структура комерційного банку. Збори акціонерів (учасників) банку. Рада банку. Правління банку. Ревізійна комісія банку. Структурні підрозділи банку. Основні показники діяльності комерційних банків.

Загальна характеристика банківських операцій.

Пасивні банківські операції. Банківські ресурси та їхня структура. Власний капітал банку та його основні функції. Статутний фонд. Резервний фонд. Нерозподілений прибуток.

Залучені кошти. Депозити та їх основні види. Депозити до запитання. Строкові депозити. Ощадні депозити. Недепозитні джерела залучення коштів.

Активні операції комерційних банків. Основні види активів. Кредитні операції. їх сутність і призначення. Інвестиційні операції та їх види. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку.

Суть комісійно-посередницьких банківських операцій. Розрахункові операції. Касові операції. Валютні операції. Консультаційні та інші послуги.

Особливості регулювання банківської діяльності в сучасних умовах.

Змістовний модуль 2 «Загальнотеоретичні основи фінансів. Сфери та ланки фінансової системи»

Тема 11 Сутність та функції фінансів

Предмет науки про фінанси. Фінанси – специфічна форма суспільних відносин, підсистема економічного базису. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, характерні риси та суспільне призначення. Мікро- і макрорівні вивчення фінансів.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій.

Фінанси, особливості їх функціонування – економічне вчення про товарно-грошові відносини, розширене відтворення, природу і функції держави. Відбиття специфіки товарно-грошових відносин і функцій держави в умовах ринкової економіки на фінансових відносинах.

Функції фінансів: розподільча, контрольна, регулююча. Прояви розподільчої функції фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Сутність контрольної функції фінансів, її реалізація в організації контролю за розподілом і цільовим використанням грошових фондів.

Сутність та значення регулюючої функції фінансів у стимулюванні (дестимулюванні) соціально-економічних процесів у суспільстві.

Сутність і джерела формування фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фінансові ресурси. Фінансові ресурси держави, підприємств і населення.

Тема 12 Фінансова система та фінансовий механізм

Поняття фінансової системи. Фінансова система як об'єкт управління. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансових відносин, їх взаємозв'язки.

Державні фінанси як провідна складова централізованих фінансів суспільства. Державні фінанси та їх ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, державні цільові фонди: фінанси державного сектора економіки, державний кредит, резервні та страхові фонди органів державної влади.

Фінанси суб'єктів господарювання та їх роль у розвитку національної фінансової системи. Складові фінансів суб'єктів господарювання: фінанси комерційних підприємств і організацій, фінанси некомерційних підприємств та організацій.

Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави. Структурні складові фінансового ринку: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Роль міжнародних фінансів у розвитку інших складових фінансової системи держави.

Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики, стратегія й тактика фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Фінансовий механізм. Поняття і склад фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Поняття про управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Органи управління фінансами та їхні функції.

Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів. Зведений фінансовий баланс держави. Зміст фінансового планування під час трансформаційних зрушень.

Фінансовий контроль. Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Органи, що здійснюють фінансовий контроль.

Фінансове право. Правове регулювання фінансових відносин. Розвиток фінансовою законодавства в Україні.

Тема 13 Державний кредит

Суть і значення державного кредиту. Особливості фінансових відносин, що формують державний кредит, його суб'єкти. Об'єктивна необхідність і можливість використання державного кредиту. Роль державного кредиту у мобілізації коштів населення, підприємств та організацій. Вплив державного кредиту на стан грошового обігу в державі, Значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних і регіональних потреб.

Відмінності державного кредиту від банківського. Форми та види державного кредиту.

Позики, їх класифікація за правом емісії, формами виплати доходів, методами розміщення, термінами погашення та іншими ознаками.

Види державних боргових цінних паперів, їх характеристика та законодавче регулювання. Емісія державних боргових цінних паперів: вибір їх видів, обґрунтування термінів обігу, форми виплати доходів тощо.

Капітальний і поточний, внутрішній і зовнішній державний борг. Поняття державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом. Методи управління державним боргом. Кількісний аспект державного боргу та проблеми його сплата в Україні.

Тема 14 Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій

Необхідність і сутність фінансів підприємств. Фінанси підприємств – основа фінансової системи держави. Функції фінансів підприємств та принципи їх організації. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу.

Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування в умовах ринку. Склад грошових фондів і доходів, порядок їх утворення і використання в умовах ринку.

Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування доходів. Поділ коштів підприємства на власні та залучені. Виручка від реалізації продукції, робіт і послуг, її розподіл. Види витрат. Собівартість продукції, робіт, послуг та її складові.

Економічний зміст прибутку, його склад. Особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності. Види прибутків. Розподіл і використання прибутку.

Фінанси неприбуткових організацій. Види неприбуткових організацій. Особливості та завдання неприбуткових організацій. Джерела формування та напрями використання коштів неприбуткових організацій. Благодійництво. Спонсорство. Меценатство.

Тема 15 Фінанси населення

Сутність фінансів населення, їх значення. Зв'язок фінансів населення з іншими складовими фінансової системи.

Фінансові ресурси населення. Джерела формування доходів населення. Класифікація джерел формування доходів населення. Фактори, що впливають на рівень доходів населення.

Порядок використання доходів населення. Фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження. Функція споживання, функція заощадження.

Мотиви утворення заощаджень населення, їх класифікація. Рівень заощаджень населення. Сучасні тенденції формування заощаджень населення України.

Фінансовий портфель громадянина, його склад: споживчий портфель, накопичувальний та інвестиційний. Фактори, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції.

Складові інвестиційного портфеля.

Портфель нагромадження та його складові.

Тема 16 Фондовий ринок та фінансові інструменти

Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг фондowych цінностей. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація.

Фінансові інститути ринку. Фінансові посередники. Функції та види фінансових посередників.

Роль Національного банку України на ринку державних цінних паперів.

Проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку України.

Тема 17 Валютні системи та міжнародні розрахунки

Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Валютні операції. Види валютних операцій. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютні ризики і методи валютного страхування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Котирування валют. Валютний курс, його функції. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення і механізм забезпечення конвертованості валют. Порядок визначення валютних курсів.

Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядок здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютної виручки, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо). Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання. Режим валютного курсу в Україні.

Валютні системи; поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України.

Сутність, призначення та роль міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси суверенних країн і регіонів,

Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Форми та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності як складова загальної зовнішньоекономічної політики держави. Інструменти регулювання

зовнішньоекономічної діяльності. Форми та засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація. Вплив міжнародного фінансового ринку на національні фінансові ринки та національну економічну систему держави.

Міжнародний кредит та його форми. Класифікація міжнародних кредитів.

Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ в її функціонуванні. Європейська валютна система. Проблеми формування валютної системи країн СНД. Баланси міжнародних розрахунків та їх основні види. Розрахунковий баланс. Баланс міжнародної заборгованості. Платіжний баланс, його загальна характеристика та структура. Методи регулювання платіжного балансу. Україна та ЄС: особливості організації міжнародних фінансових зв'язків та перспективи їх розвитку.

Міжнародні валютно-фінансові і кредитні організації. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.

Тема 18. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи

Суть, функції та основні види спеціалізованих кредитно-фінансових установ. Об'єктивні передумови становлення й розвитку кредитно-фінансових інститутів. Основні напрями діяльності сучасних спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Об'єкти страхування та особливості їх страхування. Основні операції страхових компаній. Страхові премії,

Пенсійні фонди. Організаційно-правові форми пенсійних фондів. Особливості функціонування пенсійних фондів. Операції пенсійних фондів.

Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Основні операції інвестиційних компаній.

Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Добродійні фонди.

Міжбанківські об'єднання, їх роль та значення у функціонуванні кредитних систем. Класифікація міжбанківських об'єднань. Характерні риси міжбанківських об'єднань.

ІІІ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Заняття за темою „ Сутність та функції грошей ”

Запитання:

1. Походження грошей. Роль держави у творенні грошей.
2. Суть грошей
3. Форми грошей та їх еволюція..
4. Вартість грошей. Ціна грошей як капіталу: вартість зберігання грошей та відсоток.
5. Функції грошей. Функція міри вартості. Ціна як грошове вираження вартості товарів.
6. Функція засобу обігу. Функція засобу платежу. Їхня сутність, сфери використання, відмінності.
7. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій та вплив на них зміни вартості грошей.

Заняття за темою „Грошовий оборот і грошові потоки”

Запитання:

1. Поняття грошового обороту як процесу руху грошей.
2. Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту.
3. Основні сфери грошового обороту.
4. Грошові потоки та критерії їх класифікації.
5. Грошова маса та основні форми її існування.
6. Закони грошового обігу.

Заняття за темою «Грошовий ринок»

Запитання:

1. Суть грошового ринку, його структура
2. Суть і форми попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші
3. Суть і механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції на гроші
4. Суть і механізм формування відносної вартості та ціни грошей
5. Механізм саморегулювання грошового ринку (монетаристський підхід)
6. Важелі державного регулювання (кейнсіанський підхід)
7. Модель рівноваги на грошовому ринку.

Заняття за темою «Грошові системи»

Запитання:

1. Суть грошової системи, її призначення в економічній системі країни.

Елементи грошової системи.

2. Основні типи грошових систем та їх еволюція.
3. Система металевого обігу (біметалізм та монометалізм).
4. Системи обігу нерозмінних грошових знаків.
5. Створення і розвиток грошової системи України.
6. Форми організації безготівкових розрахунків.
7. Суть і методи державного регулювання грошової сфери.

Заняття за темою «Інфляція та грошові реформи»

Запитання:

1. Суть інфляції, її причини, форми та закономірності розвитку.
2. Види інфляції.
3. Соціально-економічні наслідки інфляції.
4. Поняття, цілі та види грошових реформ.
5. Класифікація грошових реформ.
6. Основні моделі грошових реформ.

Заняття за темою «Валютні відносини та валютні системи»

Запитання:

1. Поняття валюти, її призначення та сфера використання.
2. Види валюти та їх характеристика. Суть валютних відносин.
3. Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку.
4. Валютний курс і конвертованість валют.
5. Валютне регулювання: суть і необхідність.
6. Поняття, значення та механізми забезпечення конвертованості валюти.
7. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання.
8. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.
9. Валютні системи: поняття, структура, призначення.

Заняття за темою «Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм»

Запитання:

1. Предмет теорії грошей та основні напрями розвитку теорії грошових відносин.
2. Класична кількісна теорія грошей та її основні постулати.

3. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей:
 - "трансакційний варіант" кількісної теорії І. Фішера;
 - "кембриджський варіант" кількісної теорії (А. Маршалл, А. Пігу).
4. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей і теорії трудової вартості.
5. Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії. Внесок М. Фрідмена в розроблення монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.
6. Зближення позицій монетаристів і неокейнсіанців у їхніх поглядах на грошово-кредитну політику в сучасних умовах.
7. Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Заняття за темою «Кредит у ринковій економіці»

Запитання:

1. Необхідність кредиту та його суть. Загальні передумови формування кредитних відносин.
2. Стадії та основні закономірності руху кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.
3. Функції кредиту.
2. Форми та види кредиту.
4. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм.
5. Види кредиту та їх характеристика.
6. Банківський кредит як переважний вид кредиту.
7. Економічні межі кредиту: поняття, причини та наслідки їх порушення.
8. Кредитні відносини та інфляція.
9. Суть процента за кредит та його види. Економічні межі руху та фактори зміни ставки процента.
10. Фактори впливу на процентну ставку за кредит.
11. Роль кредиту в ринковій економіці.
12. Теорії кредиту.

Заняття за темою «Кредитні системи»

Запитання:

1. Поняття кредитної системи, її складові.
2. Основні типи кредитної системи.
3. Структура кредитної системи.
4. Банківська система: функції та основи організації.
5. Небанківські фінансово-кредитні установи та проблеми їх розвитку в Україні.
6. Поняття та значення стійкості кредитної системи.
7. Специфіка функціонування кредитних систем окремих країн.
8. Становлення й розвиток кредитної системи України.

Заняття за темою «Центральний банк та його роль в економіці»

Запитання:

1. Центральний банк. Походження, функції та операції центрального банку.
2. Грошово-кредитна політика центрального банку. Поняття, її завдання та типи.
3. Інструменти грошово-кредитної політики.
4. Державне регулювання грошової сфери. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.
5. Структура НБУ, його завдання та функції.

Заняття за темою «Комерційні банки як основна ланка кредитної системи»

Запитання:

1. Суть і призначення комерційних банків.
2. Класифікація комерційних банків.
3. Операції комерційних банків та їх характеристика:
 - пасивні банківські операції;
 - залучені кошти;
 - активні операції комерційних банків;
 - суть комісійно-посередницьких банківських операцій.

Заняття за темою «Спеціалізовані кредитно-фінансові установи»

Запитання:

1. Суть, функції та основні види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.
2. Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації.
3. Пенсійні фонди.
4. Інвестиційні компанії.
5. Позиково-ощадні асоціації.
6. Міжбанківські об'єднання, їх роль та значення у функціонуванні кредитних систем.

Заняття за темою «Сутність та функції фінансів»

Запитання:

1. Предмет і метод науки про державні фінанси.
2. Характерні ознаки фінансів та фінансових відносин.
3. Сутність фінансів як історичної та економічної категорії.
4. Специфічні ознаки фінансів і їх взаємозв'язок з іншими вартісними економічними категоріями (грошима, ціною, кредитом, заробітною платою).
5. Фінансові ресурси держави та напрями їх витрачання.
6. Функції фінансів.
7. Фінансові категорії.

Заняття за темою «Фінансова система та фінансовий механізм»

Запитання:

1. Сутність фінансової системи і її внутрішня структура.
2. Призначення і специфічні ознаки сфер та ланок фінансової системи.
3. Правове регулювання фінансових відносин.
4. Управління фінансовою системою. Суб'єкти управління фінансами в Україні, їх функції.
5. Поняття державних фінансів. Їх місце в загальній фінансовій системі держави. Охарактеризуйте кожен ланку сфери державних фінансів.
6. Сутність фінансової політики держави як складової економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики, стратегія й тактика фінансової політики.
7. Сутність бюджетної політики та грошово-кредитної політики.
8. Сутність міжнародної фінансової, митної та валютної політики.
9. Сутність і роль фінансового механізму. Складові елементи фінансового механізму, їх характеристика.
10. Методи впливу фінансового механізму.
11. Зміст і функції фінансового планування.
12. Принципи фінансового планування; його методологія.
13. Види планів.
14. Управління фінансовою системою. Суб'єкти управління фінансами в Україні, їх функції.
15. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю.

Заняття за темою «Податкова система держави»

Запитання:

1. Сутність податків та їх призначення.
2. Функції податків. Характерні риси податків, відрахувань і платежів.
3. Розвиток податкових теорій у фінансовій науці.
4. Елементи податку. Принципи оподаткування.
5. Характеристика податкової системи України та основних етапів її становлення.
6. Класифікація податків за різними ознаками.
7. Податкова система: поняття, основи побудови.
8. Порівняльний аналіз податкової системи України та зарубіжних країн
10. Поняття, сутність, завдання податкової політики.
11. Податкова служба, склад податкової служби України.

Заняття за темою «Бюджет і бюджетна система держави»

Запитання:

1. Бюджет як економічна і правова категорія, його роль і призначення.
2. Об'єкти і суб'єкти бюджетних відносин. Функції бюджету.
3. Бюджетний механізм регулювання економічних і соціальних процесів у державі.
4. Бюджетна система країни: поняття і принципи побудови.
5. Бюджетний устрій і бюджетна системи України.
6. Завдання бюджетного процесу та його учасники.
7. Принципи організації бюджетного процесу в Україні.
8. Характеристика складових етапів бюджетного процесу.
9. Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.
10. Економічна сутність доходів бюджету і джерела їх формування.
11. Видатки державного бюджету, їх класифікація.
12. Бюджетний дефіцит: поняття і причини виникнення.
13. Джерела покриття бюджетного дефіциту і шляхи його скорочення.

Заняття за темою «Державний кредит»

Запитання:

1. Суть і значення державного кредиту.
2. Відмінності державного кредиту від банківського. Форми та види державного кредиту.
3. Види державного кредиту.

4. Державний борг: сутність і види.
5. Методи погашення державного боргу і управління ним.

Заняття за темою «Фінанси господарських суб'єктів»

Запитання:

1. Сутність і функції фінансів господарської суб'єктів.
2. Економічна характеристика складу і класифікації грошових надходжень підприємств, поділу їх на власний і залучений.
3. Грошові фонди та фінансові ресурси підприємства.
4. Класифікація доходів і видатків підприємства.
5. Прибуток підприємств: його роль, формування, розподіл та використання.
6. Особливості організації і функціонування фінансів господарських суб'єктів різних форм власності та видів діяльності.
 - Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів:
 - комерційних;
 - неприбуткових;
 - кошторисне фінансування.
8. Фінансові аспекти створення, функціонування і ліквідації об'єднань громадян.

Заняття за темою «Фінанси населення»

Запитання:

1. Сутність фінансів населення, їх значення.
2. Фінансові ресурси населення. Джерела формування та їх класифікація.
3. Порядок використання доходів населення.
4. Мотиви утворення заощаджень населення, їх класифікація. Рівень заощаджень населення.
5. Фінансовий портфель громадянина, його склад: споживчий портфель, накопичувальний та інвестиційний.
6. Складові інвестиційного портфеля.
7. Портфель нагромадження та його складові.

Заняття за темою „Фінансовий ринок”

Запитання:

1. Призначення фінансового ринку й економічні передумови його функціонування.

2. Суб'єкти фінансового ринку.
3. Структура фінансового ринку:
 - а) ринок грошей;
 - б) ринок кредитних ресурсів;
 - в) ринок цінних паперів;
 - г) ринок фінансових послуг.
4. Характеристика інструментів фінансового ринку.
5. Фондова біржа та її функції.
6. Формування і розвиток фінансового ринку в Україні.

Заняття за темою „Міжнародні фінанси”

Запитання:

1. Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів.
2. Світові фінансові потоки: валютні, кредитні, фінансові ринки.
3. Фінансова діяльність міжнародних організацій (ООН та ЄС).
4. Міжнародні фінансові інституції, їх завдання і сфери діяльності:
 - а) Міжнародний валютний фонд (МВФ);
 - б) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);
 - в) Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР).
5. Міжнародний фінансовий ринок:
 - а) валютний ринок;
 - б) міжнародний ринок кредитних ресурсів;
 - в) міжнародний ринок цінних паперів.
6. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями та міжнародними фінансовими інституціями.
7. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

IV САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Навчальний план з теоретичного курсу „Фінанси” передбачає читання лекцій з тем програми курсу та проведення семінарських занять. Але на лекції і семінарські заняття відводиться дуже мало часу. В цих умовах, при вивченні теоретичного курсу „Фінанси”, важливою формою навчального процесу є самостійна робота студента.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні й опрацюванні відповідної літератури, законодавчих і нормативно-правових документів, а також виконанні навчальних завдань. У ході самостійної роботи студентів необхідно за допомогою рекомендованої літератури вивчити весь матеріал,

передбачений програмою курсу з відповідної теми й виконати навчальні завдання.

Самостійна робота студента має своєю *метою*:

- забезпечити розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань у сфері фінансової дисципліни;
- набути уміння застосувати теоретичні знання при вирішенні конкретних завдань із фінансово-економічної практики; виявляти сучасні наукові досягнення і застосувати їх при організації державного регулювання фінансових відносин у всіх ланках фінансової системи.

Для самостійної роботи студентів використовують такі *форми*:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- опрацювання навчальної та навчально-методичної літератури;
- вивчення законодавчих актів, що регулюють фінансову діяльність;
- підготовка до семінарських занять;
- виконання контрольних робіт;
- підготовка рефератів;
- підготовка до тестового і підсумкового контролю.

У процесі самостійної роботи над курсом „Фінанси” студент повинен оволодіти як загальнонауковими методами теоретичного узагальнення факторів, так і специфічними статистичними та економічними методами аналізу фінансових відносин. Самостійна робота студента повинна привчати його застосовувати сучасну методику економічного аналізу з використанням графіків, таблиць, діаграм, економічних методів та комп’ютерної техніки.

Самостійна робота студента над літературними джерелами повинна виробити у нього аналітичне мислення, сформувані власний погляд щодо теоретичних і практичних фінансових проблем, навчити робити обґрунтовані висновки й пропозиції під час вирішення актуальних питань фінансової політики держави в умовах ринкової економіки.

У роботі над навчально-програмним матеріалом студент повинен вміти самостійно підбирати літературні джерела з будь-якого проблемного питання фінансових відносин як у теоретичному, так і в практичному їх аспекті. Літературні джерела повинні включати повний список монографій, брошур,

статей, нормативних документів, що стосуються того чи іншого проблемного питання фінансових відносин. Найбільша кількість публікацій із фінансових проблем міститься в журналах „Фінанси”, „Фінанси України”, „Деньги и кредит”, „Вопросы экономики”, „Економіка України”, „Фінансова тема”, „Економічний часопис”, а також в газетах: „Голос України”, „Закон і бізнес”, „Бізнес и банки”, „Урядовий кур’єр”, „Бізнес”, „Галицькі контракти”, „Зеркало недели”, „Финансовая Украина”, „Деловая Украина”, та ін. Законодавчі документи публікуються у „Відомостях Верховної Ради України” та в інших періодичних виданнях. Статистична інформація міститься у спеціальних виданнях Держкомстату України, Мінекономіки, Мінфіну, Головної державної податкової адміністрації.

За період навчання студенти мають підготувати з курсу „Фінанси” реферат для семінарських занять. Тематика цих рефератів до кожного заняття наведена нижче.

Реферат — одна з основних форм індивідуальної самостійної роботи студентів. Мета реферату полягає у закріпленні й поглибленні теоретичних і практичних знань, отриманих студентом у процесі вивчення окремих тем. Для цього студенти самостійно обирають тему роботи відповідно до переліку, наведеного нижче. При цьому теми робіт не повинні повторюватись у групі студентів.

Написання реферату дає можливість студенту навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, узагальнювати матеріал періодичної літератури, глибше вивчати особливості функціонування окремих ланок бюджетної системи як України, так і зарубіжних країн, а також набувати навички обробки й логіки викладу матеріалу, виконання критичного аналізу за темою роботи тощо. Підготовка реферату включає такі етапи: вибір теми, складання плану реферату, вивчення навчальної літератури за темою, добір і вивчення спеціальних джерел за темою, добір фактичного і статистичного матеріалу та його обробка, оформлення списку літератури, консультація з викладачем, передача реферата викладачеві для оцінювання або усний виступ перед студентами групи на основі матеріалів реферату.

Літературу з теми реферату студент добирає самостійно за бібліотечним каталогом. Для підготовки реферату студент повинен використовувати спеціальну літературу, що стосується теми, періодичні видання (газети, журнали), наукові статті. Консультацію з питань добору літератури студент може отримати у викладача чи у працівників бібліотеки.

Обсяг реферату має становити до 15 сторінок рукопису формату А4. Реферат повинен бути грамотно й охайно надрукований або написаний чітким розбірливим почерком. Необхідно самостійно формулювати свої думки, не допускати повторень і суперечностей між окремими положеннями реферату. У той же час не рекомендується давати однозначні відповіді без належних пояснень. Реферати, які не відповідають встановленим вимогам, повертаються на доопрацювання.

Студент за власним бажанням може запропонувати нову актуальну тему реферату, яка має відповідати програмі курсу й бути узгоджена з викладачем.

Презентація реферату проходить на семінарському занятті, де розглядається дана тема. Доповідь з реферату не повинна перевищувати 5-8 хв.

Теми рефератів до заняття на тему «Сутність та функції грошей»

1. Основні положення раціоналістичної концепції походження грошей.
2. Еволюційна концепція походження грошей, передумови її виникнення та представники.
3. Порівняння раціоналістичної та еволюційної концепцій походження грошей. Спільні й відмінні риси.
4. Характеристика властивостей грошей.
5. Суть бартерного обміну. Оцінка позитивних і негативних ознак. Причини та передумови трансформації бартерного обміну в грошовий.
6. Гроші як загальновартісний еквівалент. Переваги грошей над іншими формами обміну.
7. Роль грошей як загальновартісного еквівалента у період розвитку ринкових відносин в Україні.
8. Визначення і характеристика функцій грошей як міри вартості та засобу обігу.
9. Аналіз функцій грошей як засобу платежу та засобу накопичення.
10. Поняття світових грошей їх функції та роль у міжнародному обміні.
11. Світові гроші. Генезис золота як світових грошей.
12. Монети в давнину.
13. Електронні гроші в Україні.

Теми рефератів до заняття на тему «Грошовий оборот і грошові потоки»

1. Аналіз схеми та економічної основи грошового обігу.
2. Грошові потоки та характеристика каналів грошового ринку. Поняття фінансових посередників.
3. Структура грошового обігу на мікро та макроекономічному рівні в Україні.
4. Поняття грошової маси та аналіз її структури.
5. Грошові агрегати. Оцінка їх складу. Характеристика якісних та кількісних відмінностей грошових агрегатів.
6. Показники визначення грошової маси. Особливості їх побудови.
7. Розрахунок грошових мультиплікаторів.
8. Суть закону грошового обігу. Поняття та визначення швидкості обігу грошей та маси грошей в обігу.
9. Аналіз впливу економічних факторів на швидкість обігу грошей.
10. Оцінка впливу швидкості обігу грошей на масу грошей в обігу в умовах перехідного етапу ринкової економіки України.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Грошовий ринок»**

1. Поняття попиту та пропозиції на грошовому ринку. Рівновага на грошовому ринку.
2. Роль банківської системи в формуванні пропозиції грошей.
3. Канали прямого й опосередкованого фінансування на грошовому ринку.
4. Утворення грошей комерційними банками (норма обов'язкового резервування, грошова база, ефект кредитного мультиплікатора).
5. Міжбанківська валютна біржа України та її вплив на грошовий ринок.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Грошові системи»**

1. Грошова система Київської Русі.
2. Грошова система економіки ринкового типу.
3. Грошова система та її елементи в Україні.
4. Грошово-кредитна політика України.
5. Процес створення грошової системи в Україні. Методи проведення грошової реформи в Україні.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Інфляція та грошові реформи»**

1. Суть інфляції та чинники, що впливають на її розвиток.
2. Особливості інфляційного процесу в Україні.
3. Суть терміна "сталість грошей" і аналіз умов забезпечення механізму сталості грошової одиниці на прикладі економічної ситуації в Україні.
4. Інфляція та безробіття. Крива Філіпса.
5. Грошовий ринок та інфляція.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Валютні відносини та валютні системи»**

1. Еволюція системи валютних відносин.
2. Світові валютні системи.
3. Міжнародна валютна ліквідність.
4. Валютна система України та перспективи її розвитку.
5. Валютний ринок і механізм його регулювання.
6. Валютний курс, основи його формування та регулювання.
7. Міжнародний валютний фонд у системі валютного регулювання.
8. Конвертованість валют.
9. Еволюція формування валютних відносин між країнами, що входили до колишнього СРСР.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм»**

1. Номіналістичне трактування теорії грошей. Оцінка концепції та представники.
2. Характеристика металістичної теорії грошей. Аналіз помилок меркантилістів. Маржиналізм як методологічна основа сучасних теорій грошових відносин.
3. Основні постулати кількісної теорії грошей. Зародження, суть і процес еволюції.
4. Економічна теорія Туган-Барановського.
5. Ідеї й автори "кембриджської версії" кількісної теорії грошей.
6. Зміст теорії "касових залишків" і аналіз кембриджського рівняння.
7. Кейнсіанське розуміння сукупного попиту на гроші.
8. Кейнсіанська теорія "керованих грошей".
9. Кейнсіансько-неокласичний і неокейнсіанський напрями теорії грошей.
10. Монетаризм та його сучасне застосування.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Кредит у ринковій економіці»**

1. Суть і основні форми грошового капіталу. Накопичення позичкового капіталу.
2. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні.
3. Форми та види кредиту в Україні.
4. Специфіка становлення кредитних відносин в окремих країнах.
5. Вплив кредиту на перебіг макроекономічних процесів.
6. Кредитні гроші, їх характеристика.
7. Споживчий кредит в Україні.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Кредитні системи»**

1. Кредитна система України та проблеми її розвитку.
3. Банківська система України.
3. Вплив центрального банку на формування грошової пропозиції й регулювання грошового обігу в Україні.
5. Фінансове посередництво на вітчизняному грошовому ринку.
6. Проблеми та перспективи ринку цінних паперів в Україні.
6. Забезпечення стійкості банківської системи.
7. Небанківські фінансово-кредитні установи в Україні.
8. Центральні банки, їх походження, призначення і функцій.
9. Комерційні банки, їх види та правові основи організації.

Теми рефератів до заняття на тему
«Центральний банк та його роль в економіці»

1. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки.
2. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту. Монетизація валового внутрішнього продукту.
3. Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку.

Теми рефератів до заняття на тему
«Комерційні банки як основна ланка кредитної системи»

1. Організаційна та функціональна структура комерційного банку.
2. Особливості регулювання банківської діяльності в сучасних умовах.

«Сутність та функції фінансів»

1. Фінанси як історична категорія.
2. Історичний характер фінансів.
3. Необхідність фінансів в умовах товарного господарства.
4. Дискусійні запитання про сутність та функції фінансів.
5. Фінанси й розширене відтворення.

Теми рефератів до заняття на тему
«Фінансова система та фінансовий механізм»

1. Фінансова політика у перші роки Радянської влади, у період громадянської війни та воєнної інтервенції.
2. Фінансові заходи періоду нової економічної політики та реконструкції народного господарства.
3. Фінанси в роки Великої Вітчизняної війни, їх роль у післявоєнному розвитку економіки.
4. Економічна сутність та правові основи фінансової діяльності держави.
5. Формування системи фінансових органів та інституцій в Україні.
6. Державна фінансова система у розвинутих зарубіжних країнах.
7. Державний фінансовий контроль і його роль у забезпеченні фінансової дисципліни.

Теми рефератів до заняття на тему
«Податки і податкова система»

1. Історія формування систем оподаткування
2. Податкова система на сучасному етапі в США.
3. Податкова система на сучасному етапі в країнах Європи.
4. Податкова система на сучасному етапі у Великобританії.

5. Податкова система на сучасному етапі в Японії.
6. Наукові основи побудови податкової системи держави з ринковою економікою.
7. Організація податкової служби і контрольної роботи в Україні.
8. Склад місцевих податків і зборів та порядок їх встановлення. Законодавство України про місцеве оподаткування.
9. Оподаткування прибутку підприємств та організацій.
10. Оподаткування доходів громадян України.
11. Особливості застосування податку на додану вартість у розвинених країнах з ринковою економікою.
12. Реформування податкової системи в Україні.

Теми рефератів до заняття на тему

«Бюджет і бюджетна система»

1. Бюджет – основний фінансовий план держави.
2. Бюджет як інструмент реалізації соціально-економічних програм.
3. Бюджетний дефіцит, його причини і наслідки, методи управління.
4. Порівняльна характеристика бюджетної системи України та однієї із зарубіжних країн.
5. Бюджетний устрій та бюджетна система зарубіжних унітарних і федеративних держав.
6. Бюджетна історія України. Київська Русь і Галицько-Волинське князівство (IX – XIII ст.).
7. Бюджетна історія України. Козацька доба (XV – XVIII ст.).
8. Бюджетна історія України. Україна у складі Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперії.
9. Бюджетна історія України. Україна в 1917 – 1922 рр. XX ст.
10. Бюджетна історія України. Україна у складі Радянського Союзу (30 грудня 1922 р. – 15 лютого 1990 р.).
11. Бюджетна історія України. Незалежна Україна від дня прийняття Декларації про державний суверенітет України (з 16 липня 1990 р.).
12. Бюджетний процес у розвинутих зарубіжних країнах.
13. Характеристика динаміки доходів і витрат державного бюджету за останні 3 роки. Проаналізуйте співвідношення між доходами і витратами бюджету. Причини змін, що відбуваються.
14. Соціально-економічна сутність і роль державного бюджету в зарубіжних країнах.
15. Доходи бюджету розвинутих закордонних країн.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Державний кредит»**

1. Державний борг України та механізм його обслуговування.
2. Міждержавні борги і технології міждержавних кредитів.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Фінанси суб'єктів господарювання»**

1. Фінанси підприємств як основа фінансів суспільства.
2. Особливості організації фінансів підприємств різних організаційно-правових форм господарювання.
3. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.
4. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в умовах ринкових перетворень.
5. Розвиток та особливості і функціонування малого бізнесу в Україні.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Фінансовий ринок»**

1. Фондовий ринок в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
2. Правове регулювання фінансового ринку в Україні.
3. Структура фінансового ринку та його суб'єкти.
4. Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку.

**Теми рефератів до заняття на тему
«Міжнародні фінанси»**

1. Платіжний баланс західних країн.
2. Валютна система України.
3. Проблеми зовнішньої заборгованості України.
4. Валютні цінності.

Список джерел

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР Із змінами і доповненнями.
2. Бюджетний Кодекс України № 2456-VI от 08.07.2010.
3. Закон України „Про Державний бюджет України” на відповідний рік. Закони України//Відомості Верховної ради України або Офіційний вісник України.
4. Податковий кодекс України. Із змінами, внесеними Законами України № 2856 – VI) від 23.10.2010 року.
5. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18.
6. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» від 23.02.2006 р. // Урядовий кур’єр. – 2006. – № 78. – С. 6-10.
7. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29.
8. Закон України «Про банки і банківську діяльність» №2121-III від 07.12.2000 р. (із змінами та доповненнями) // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2001 – №1. – С. 3-47.

Базові

9. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Знання-Прес, 2006. — 287 с.
10. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. — К.: ЦНЛ, 2004. — 608 с.
11. Вовчак О.Д. Гроші та кредит. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 424 с.
12. Гроші і кредит. Підручник / За ред. проф. Івасіва Б.С. / :КНЕУ, 2010.
13. Гроші, банки та кредит. Підручник / Щетинін А.І. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 432 с.
14. Живко З.Б. Банківська діяльність: навчальний посібник /З.Б. Живко. — К.: Алерта, 2012. — 248 с.
15. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика [текст]: навч. посіб. / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. — К.: «Центр учбової літератури», 2013. — 578 с.
16. Левченко Л.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 224 с.

17. Макаренко М.І. Ефективність грошово-кредитного регулювання макроекономічної динаміки [Текст]: монографія / М.І. Макаренко, К.М. Жулінська. — Суми: ТОВ. «Друкарський дім «Папірус», 2013. — 204 с.
18. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник, — К.: КНЕУ, 2007 — 240 с.
19. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. — К.: Центр навч. л-ри, 2006. — 312 с.
20. Реверчук С.К. Гроші та кредит: підручник / С.К. Реверчук, В.І. Грушко, Л.І. Дмитриченко, І.Г. Скоромович, О.Ю. Сова. — К.: Знання, 2011. — 382 с.
21. Сафонова Л.Д. Бюджетний менеджмент: Навч.-метод посібник для самост. вивч. дисц. — КНЕУ, 2001.
22. Чечетов М.В., Чечетова Н.Ф., Бережна А.Ю. Бюджетний менеджмент: Навчальний посібник. В 2-х ч. — Х.: ВД «ІНЖЕК». 2004. — 560 с.
23. Фінанси: Навч.посіб./ В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін.; За ред. В.І. Оспіщева. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.:Знання, 2008. — 366 с.
24. Фінанси: Підручник / За ред. С.І.Юрія, В.М.Федосова. — К.: Знання, 2008. — 611 с.
25. Финансы: Учебник / Под ред. Л. А. Дробозиной. — М.: ЮНИТИ: Финансы, 2000.
26. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.

Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНУМГ [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://eprints.ksame.kharkov.ua>
2. Національний банк України. — Режим доступу: www.bank.dov.ua
3. Лига БизнесИнформ. — Режим доступу: www.liga.net/.
4. Налоги и бухгалтерский учет. — Режим доступу: basa.tav.kharkov.ua/.
5. Право. Украина. — Режим доступу: www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
6. Сервер Верховной Ради Украины. — Режим доступу: www.rada.gov.ua/.
7. Украинское право. — Режим доступу: www.ukrpravo.com/.
8. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. — Режим доступу: www.minfin.gov.ua.
9. Офіційний електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. — Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.
10. Офіційний електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. —Режим доступу :<http://korolenko.kharkov.com>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ

*(для студентів денної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
напрямку підготовки 6.030601 – Менеджмент)*

Укладач **ЛЕЛЮК** Наталія Євгенівна

Відповідальний за випуск *Г. І. Кизилов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 272М

Підп. до друку 26.01.2015 р.
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 2,1
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.